

7/
1792 6
DE
CAVSIS CONTEMPTI IVRISIVRANDI

ILLVSTRIS
IVRECONSVLTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE
CAROLO CHRISTIANO
KOHLSCHV'TTER

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORE

A. D. III. APRIL. MDCCXCII.

H. L. Q. C.

DISSERET

AVCTOR
IOANNES SAMVEL IVNGHANS
MISNENSIS SAXO.

VITEBERGAE,
LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.

DE
CAVIS CONTENTI IRRIVIRIANDI

IRRECONSTITUTUM ORDINIS VICTORIANI

IRRAESIDE

CAROLO CHRISTIANO

KOHLSCHEITZER

IRRE VITRUM DOCTORE

A. D. III. APRIL. MDCCCXII.

M. A. G. C.

IRRE

IRRE

IRRE

IRRE

IRRE

IRRE

IRRE

V I R O
PERILLVSTRI AC GENEROSISSIMO
FRIDERICO AVGVSTO
VON SCHMID

SERENISSIMO PRINCIPI ELECTORI SAXONIAE A CON-
SILIIS LEGATIONVM INTIMIS, IN SENATV INTL-
MAE ADMISSIONIS SECRETARIO ATQVE ARCHIVARIO

M.A.E.C.E.N.A.T.T. AC PATRONO

PIE COLENDO

HVNC
LIBELLVM ACADEMICVM
IN SIGNVM

PIAE AC DEVOTAE MENTIS

TRADIT

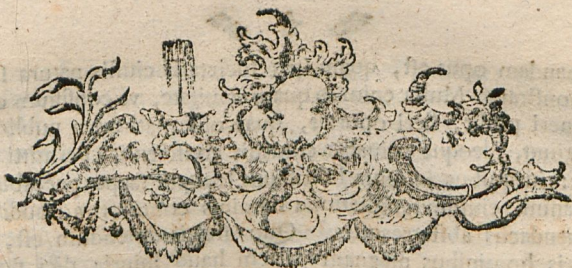
EIQVE
SE SVAQVE OMNIA

DEMISSE COMMENDAT

PERILLVSTRI EIVS NOMINI

ADDICTISSIMVS

IOANNES SAMVEL IVNGHANS:

Cum multa in CICERONIS de legibus libris de conformanda republica sapientissime scripta sint, tum istud egregium est, quod nulla re prius nisi pietate erga Deos civium mentes imbuendas esse censet, cuius sententiae et alias plures et hanc inprimis adfert rationem, *quod multa firmentur iureiurandq.* *) Quamvis enim civitates legibus maxime contineantur, haud tamen scio, an parum istae ad salutem communem efficiendam virium habiturae sint, nisi iurisiurandi auxilio subleventur. In magna legum inopia rudi saeculo fides ac iusiurandum, vti LIVIVS testatur ^{b)}, populum romanum rexit, quem eundem, postquam sacramenti religio negligi coeperat, plurimae eaeque optimae leges coercere non poterant. ^{c)} Quid tamen exemplis ad talem causam

A 2 proban-

a) l. II. c. 7.

b) l. I. c. 21.

c) Testem aduoco Iuuenalem, qui de contemptu iurisiurandi, quo effectum sit, ut leges vim nullam haberent, saepius queritur. Cfr. e. gr. sat. II. et XIII.

probendam opus est, quam ipsa societatis ciuiliis natura satis demonstrat. Multa enim in quauis ciuitate, vt consilium eius obtineri possit, fieri oportet, quae obseruationem publicam effugiunt, ideoque priuatae cuiusuis conscientiae permitti debent: in quibus in tanta hominum leuitate saepe peccabitur, nisi animi ciuium cogitatione numinis commoti a fraudibus et mendaciis absterreantur. Quo magis dolendum est, de nostris hominibus magnam partem haud iniuria dici posse, quod in Graecos testimonium aduersus Flaccum perhibentes ad eorum fidem eleuandam CICERO iacit, ^{d)} *iusiurandum ipsis iocum esse*. Neminem enim res humanas paulo attentius spectasse puto, quin animaduerneret, quam leuiter ac contentim iusiurandum in sermone vulgari tractaretur, quam saepe falsa in iudiciis nostris religione confirmarentur, quam multa denique aperte fierent, quae promissioni iuratae aduersarentur. Tanto vero malo, quod in dies latius serpit, viresque acquirit eundo, ne fidem omnem ex nobis tollat, summa vi resistendum est: quod, vt fieri possit, origines eius atque causae sedulo anquirendae sunt. In quibus inuestigandis ab iis longissime abscedo, qui cum HESIO ^{e)} clamitantes,

Μημετ' ἐπειτ' ὄφειλον ἔγω πεμπτοισι μετῆνοι
 ἀνδρασι, ἀλλ' ἢ προθεθεῖναι, ἢ ἐπειτα γενεσθαι
 νυν γὰρ δι' ἔθνος σιδηρεον — —
 σχετλιοι, εὐθε Θεων ὅτιν εἰδοτες!

saeculum impietatis accusant, eamque, vt alia quam plurima mala, a maiori ingeniorum cultu, quo aetas nostra mirifice sibi placeat, profectam esse existimant. Neque enim pietas nostris temporibus victa iacet, quibus praeclara multorum studia in eo occupantur, vt natiuum splendorem, qui haud pau-

d) pro Flacco, c. 5.

e) Εργ. κ. Ημερ. v. 172. seqq.

cis maculis adhuc adpersus fuit, religioni reddant: et etiamfi cultiora aequalium ingenia quaedam in doctrina de iureiurando adspicerentur atque rideant, quae maiores nostri magnopere venerabantur, exinde tamen non iniqui vituperii materiam, sed incitamenta eius studii repetere nos oportet, quò tenebris, quibus superius aeuum magnam iuris partem obsecurauit, nostrae aetatis lucem inferamus. Nam vt mentem meam libere profitear, *causae contempti* inter nos *iurisiurandi*, aut solae, aut saltem praecipuae, in ipso iure nostro, cui locus de iureiurando fere proprius est, sitae esse mihi videntur, de quibus hac qualicumque scriptione paulo vberius exponetur.

Ac primum quidem *ipsam iurisiurandi naturam* inspicere necessarium est, quam in iureconsultorum libris ita vulgo explicari video, vt verendum sit, ne in eo ipso, in quo religioni consulere volunt, ridendae negligendaeque eius causam haud paucis praebeant. Nam si rem ex vero aestimare volumus, et nimia libertas eorum ferri nequit, qui in iurante ne cogitationem Dei quidem requirunt, et minus recte sentiunt, qui iurantes in ipso Numine aliquid efficere posse opinantur. Immo vero vis et efficacia iurisiurandi in sola hominum mente conspicitur: quae eum dubia saepe atque incerta haereat, rationi obtemperare an sensibus obsequi malit, momento aliquo opus est, quo in eam partem, quam officium postulat, impellatur. Et in iis quidem rebus, quas oculis cernimus, quis aliquam inueniri posse putet, cui tanta vis tamque diuina tribuenda sit, vt, quaecunque tandem species inciderit, a prauitate nos abduceret: quippe quo propius nos attingunt, eo diligentius, ne istarum amore in vitia abripiamus, cauendum est. Sola Dei immortalis mundum sapientia

tia regentis ac cuncta ita moderantis, vt recte maleue factis iusta tribuantur, cogitatio et ad animum commouendum aptissima est, et, modo rite eam vſurpemus, a recto virtutis tramite nunquam abſtrahit. *f*) Vnde intelligitur, et eos rectissime iudicare, qui cum CLEMENTE ALEXANDRINO *g*) iusiurandum *ὁμολογίαν καὶ θοροιστικὴν μετὰ προσπαράκληψος θεοῦ* esse existiment, et vſum eius a consiliis bene constitutae ciuitatis nequaquam abhorre. Cum enim in optimo quoque tantus nonnunquam existere possit cupiditatum tumultus, quod ad audienda rationis praecepta surdus reddatur, qui tamen, si mens numine completa fuerit, facile sedabitur, et pauci tam perditii sint, quin cogitatio Dei aliquid in animis ipsorum efficiat: exinde apparere existimo, religiosam adfirmationem et ad veritatem eruendam haud inepte adhiberi, et in promissionibus faciendis temeritatem coercere, ideoque animum obligatione firmiori adstringere. *h*)

Etſi vero hanc de natura iurisiurandi expositionem mihi solam placere profiteor, non tamen tantum ei tribuo, vt eam omnibus aut debere aut posse persuaderi putem. Cum enim maxime diuersae sint hominum de Deo rebusque sa-

f) Arcetissimam hanc honestatis cum religione coniunctionem, ex qua sola vis iurisiurandi pendet, omni quidem tempore agnouerunt: nunquam tamen tam luculenter demonstrata est, quam nostra aetate a criticis philosophis est factum: vid. vt ceteros taceam, SCHMID *im Versuch einer Moralphilosophie*, §. 167. seqq. inpr. §. 217. Quare notam merentur, qui inter alia, quibus nouae huic philosophandi rationi inuidiam creare student, hoc quoque vtuntur, quod eam iuriiurando parum tribuere dicant.

g) Strom. I. VII. pag. 728. edit. Sylburg.

h) Hae rationes sufficere mihi videntur ad refellendos eos, qui iusiurandum vſui esse negant: vidd. e. gr. SCHLETTWEIN, *von den Rechten der Menschheit*, §. 108. FLAVIUS *von Eide*, §. I. aliique.

eris opiniones, quibus notionem, quam iuriiurando subiiciunt, consentaneam esse necesse est, ne fieri quidem potest, ut de ista omnibus idem videatur. Nec ad bonum publicum multum refert, quam quis in hac specie sententiam animo concipiat, modo, ut fidem et officium sequatur, ipsum impellat. Quare ut eam explicationem vituperem, quae in reconsultorum libris obuia est, non aliam causam habeo, nisi quod, ut vulgo accipi solet, a ratione, quam aetas nostra in rebus diuinis suscepit, tota aliena est, periuriis temere committendis ansam praebet, ideoque, si qui parum curiose in veram iuriiurandi indolem inquirant, ad religionem eius contemnendam facillime eos perducit. Nam in antiquis quidem hominibus, qui rebus quibuscunque paulo insignioribus numina inesse credebant, ad quorum vim praesentem potestatemque quotidianos rerum euentus refererebant, et praeterea Deos suos adfectibus humanis ita subiectos esse fingebant, ut de ipso Deorum hominumque parente PROPERTIVS canere non erubesceret:

Periuras — ille solet punire puellas,

Deceptus quoniam fleuit et ipse Deus,™)

repentinae vindictae metus effectum habere poterat, nec a Iudaeis quidem atque Christianis, quamuis veri Dei cognitione imbutis, iste timor olim alienus fuit. Hodie autem, qui

d) Vd. GARVE in den Anmerk. und Abhandl. z. Cicero von den Pflichten, Th. III. S. 245-257. hunc locum egregium, quem saepius in rem meam conuertere possem, hic semel laudasse iusticiat.

b) Non necessarium puto, auctores adferre, qui iuriiurandum *invocationem Dei in resem atque vindicem* dicant: quippe in libris doctrinae causa conscriptis eam notionem semper reperies.

d) Eam enim interpretatione adiuvare posse, non negauerim.

m) L. II. cl. 13. v. 54.

qui in rebus ad religionem pertinentibus ultra vulgus sapere sibi videntur, inuocationem Numinis in testem atque vindicem a maiestate diuina et pietate abhorrere, eamque in Deo, qui certo consilio vniuersum gubernat, nec temeritate hominum de instituta ratione demoueri se patitur, nullius efficaciae esse existimant. Itaque facile sibi persuadent, iurisiurandi praestationem inanis caerimoniae loco habendam esse, quam ad terrendos imperitos legumlatores inuenerint. Quodsi adhuc reperiantur, qui mentem diuinam ad vlciscendum peierantis scelus ira commoueri posse putent, hi nihil humani adfectus a Deo alienum esse credent, iisdemque rationibus, quas IUVENALIS *) impio cuidam subiicit:

Vt sit magna, tamen certe lenta ira Deorum est;

— — — — — exorabile numen

fortasse experiar; solet his ignoscere;

animum trepidum confirmantes ad periuria facienda eo facilius prolabantur.

Quibus efficitur, auctoritati iurisiurandi egregie consultum fore, si notio eius, quae adhuc recepta fuit, e publica iureconsultorum proscribatur.

Sed quoniam de hac accusationis parte satis est dictum, ad alteram accedam, eaque, si possim, perficiam, ipsam formam, quam iura nostra in sacramentis exigendis obseruari volunt, multa continere, quibus vis religionis in animis hominum imminuitur. Et si mihi quidem id negotii datum esset, vt aptam iuriiurando peragendo rationem praefiberem, paucis me defungi posse arbitrarer. Nam, quae in multis prouinciis ex ipsa lege iusiurandum antecedere debet,

*) Sat. XIII. v. 100. seqq.

bet, admonitionem iudicis, etsi in viro graui ac constante superuacaneam esse fatear, ad leuitatem multorum coercendam, eosque, vt ad id, quod agitur, animum erigant, incitandos necessario retinendam esse statuerem. Quam peragenti, nisi praeterea expositione carminis opus sit, hoc inprimis propositum esse debet, vt rationes officii, quibus ad fidem in diis, atque promissis seruandam impellatur, iuraturus explicet, eumque, quanta vis iuriurando ad mentem a prauitate abducendam insit, edoceat. In quo postremo tamen nihil proficiet, nisi, quantum coniectura adsequi potest, ad eam notionem, quam iurans sacramento subiicit, orationem suam accommodet. Deinde cum eo peruentum esset, vt verbis conceptis iuraretur, omni ritu inani semoto, qua maxima breuitate fieri posset, verba perspicua, graui, et quae Deum O. M. religiose adpellarent, iuranti praecirem. Quae omnia eo rectius constituisse me existimarem, quo minus negari posse puro, nostram aetatem in rebus seriis tractandis a nimia rituum formularumque obseruatione, quae in antiquis hominibus, qui toti a sensibus pendebant, multum efficere poterat, et valde iam alienam esse, et in dies magis alienari.

At vero quantum ab ista, quam modo exposui, simplicitate iuris praecepta nonnunquam abhorrent! Ipsa admonitio, quam, si res ita exigere videtur, a ministro ecclesiae peragi iubent, nonne experientia teste eam opinionem in multis producit, qua iusiurandum, quod ab isto solenni solutum fit, leuius esse rentur, in quo adeo minori cum damno fallacibus esse liceat. Quid sublatis trium duorumue digitorum inflexis reliquis a manibus, cum iurant, facienda, quem ritum et maxime inanem esse, quippe cuius significationem aut plane diuinari posse negant, aut talem adferunt, quam totam

in ineptiis esse *) nemo sanus negauerit, et friuolae superstitioni atque periurio haud raro ansam praebere constat: quae ad eum morem, quem foeminas, cum sacramento rogantur, obseruare oportet, **) similiter possunt transferri. Quid? quod in pronuncianda iurisiurandi formula receptum est, singula verba praelecta a iurante sigillatim reddi, nonne aliquid habet, quod rei peragenda grauitati parum conueniens est, et, quod inprimis notam meretur, impedit, quo minus de isto, quod religione firmari debet, toto animo cogitare possimus. Felici fortuna est factum, quod de ritibus multo magis improbandis, quos maiores tenebant, de ostentatione capitis mortui, aliisque ad horrorem iuranti incutiendum comparatis, amplius dicere non sit necesse. Quid autem de formulis loquar, quibus sacramentum includi solet? Vtinam ob eam solum causam accusari deberent, quod obscura multa atque talia continent, quae vulgus hominum aut plane non intelligit, aut peruerse interpretatur: †) huic enim rei diligenti expositione facta forsitan occurri posset. At enim uero in aprico est positum, multa secundum formulas usu receptas in promissiones iuratas deduci, quae, cum mutato rerum statu mutatisque moribus consuetudine oblitterata sint, quisque se tuto negligere posse existimat. †) Quo efficitur, ut reliqua etiam, quae haec carmina comprehendunt, eadem

trutina.

*) Videant, qui talia nosse cupiunt, SAM. STRYCK *de cautelis iuramentorum*, p. m. 34.

**) v. EVDVICI *de solemibus iuramentorum*.

†) Eam conditionem esse verborum: *gefährlicher Weise*, quae in multis iurandi formulis occurrit, experientia comprobatum est.

†) Illustre exemplum occurrit in *iurisiurandi formula*, qua notarius obstringitur publicus. Conf. etiam *d. Briefe über die Kaiserwahl* (L. 1791.) p. 110.

rutina pensentur, et vniuersa iurisiurandi religio in contemptum adducatur. Quantum autem solemnis imprecatio, qua auxilio diuino, si peieraueris, renunciare oportet, momenti adferat ad idem malum efficiendum, si ea non recte explicetur, ex iis, quae de notione iurisiurandi recepta, cui istud carmen consentaneum est, supra disputauimus, facile est diiudicare.

Restat, vt *tertiam* vituperationem adferam, qua leges nostrae, qua parte de sacramento praecipunt, eo digniores mihi videntur, quo minus, vt iura horumque consultos decet, circa istius *vsus* *cautae* reperiuntur. Etsi enim minime adfentior EPICTETO, *δρῶν παρατήρησι, εἰ μὲν εἶον τε, εἰς ἄπαν*, praecipienti, verissimum tamen, et ad legumlatores commonendos aptissimum esse existimo, quod addit: *εἰ δὲ μὴ, ἐκ τῶν ἐνόωντων*; neque vlla maior labes auctoritati iurisiurandi inferri potest, ac si religio eius aut, nisi ad firmandum id, quod officii ratio postulat, aut nimis frequenter, aut dicis solummodo causa vsurpetur. Nam commemorationem numinis diuini a iurante ideo faciendam esse, quo promptior officio obsequatur, cupiditatesque contrarias facile frangat, supra ostensum est. Quare inutilem eam atque adeo impiam esse fateamur, si ad ea adhibeatur, quae ab officio aliena aut eidem contraria sunt. Et nonne legitima consecutione eueniet, vt idem contemptus, quo tale iusiurandum iure persequimur, ad quasvis eius formas transferatur? Peruulgatum deinde est, quae quotidie fiunt, vilipendi, ideoque ciuitates iis praesertim subsidiis, quae in animis ciuium vim suam exserere debent, raro et magna cum cautione vti debere. Vnde colligo, iuratae promissioni locum iure concedi non posse, quoties, vtrum quis fidem in promissis colat, intelligi, et ad seruandam eam compelli possit;

B 3

exi-

) v. *ἐγγυητῆς* c. 23. §. 5. modo lectio sit sana, de quo vid. HEYNE, h. l.

eximium contra eius usum in iis obligationibus suscipiendis esse, in quibus adimplendis alios celare, et perfidiae poenam effugere licet. Ne autem in altero obtestationum genere, quo facta confirmantur, praeter modum aliquid fiat, an verum comperire necesse sit, nec ne alia forte via ad eundem finem perueniri possit, diligenter considerandum est. Quod si denique ad auctoritatem iuriiurando conseruandam hoc etiam requiro, ne dicis causa vsurpetur, nihil aliud nisi temeritatem eorum arguere volo, qui per alios nonnunquam recte iurari posse existimant, in quo omnes me consentientes habiturum esse putō, qui cogitant, sacramenti dictionem, nisi ad mentem iurantem referatur, vanam esse et effectu plane destitui.

Quam parum autem iura passim his, quae de recto iurisiurandi usu in vniversum adhuc disputauimus, consentanea sint, prolixè ostendere, eo facilius supersedere possum, quo saepius de eadem re a recentioribus conquestum esse constat. Quamquam eas iurandi formas, quibus, quod extra officiorum fines versetur, firmandum sit, inter nos rarius obuenire, concedendum est. Nam nec leges in sacramentis exigendis hos limites migrant, cum iusiurandum religionis, vt vocant, quod solum extra eos vagari videri posset, eam vim non habere, vt sanctissimam libere de rebus diuinis sentiendi facultatem hominibus eripiat, in confesso sit positum: et si forte priuati tali modo iureiurando abusi sint, postquam a peruersis canonum principiis, quae actus aut ob vim vel dolum intercedentem vitiosos, aut a legibus in fauorem singulorum infirmatos, religione sustineri posse statuunt, fere recessimus, *)

vis

*) v. imprimis G. H. AYRES, *de abusu iuramentorum e republica vrscribenda*, Goett. 1741. & I. F. MALBLANC in libro egregio, cui inscribitur: *Doctrina de iureiurando*, Norimb. 1781.

4) v. MALBLANC, l. l. §. 117-118.

vir omnis ei detrahitur. Sed eo maior copia in eo genere reperitur, ubi praeter necessitatem iusiurandum exigitur, e quo, quoniam ad consilium huiusce scriptiois sufficit, pauca modo delibabimus. Ac primum quidem rectissime sentire mihi videntur, qui vsum iurisiurandi promissorii in negotiis priuatorum plane tollendum esse censent: *) quippe in his alia adminicula suppetunt, quibus fidei priuatae consulatur. In quo genere quaedam adhuc corrigenda extare, ambiguum esse non potest, modo de cautionibus iuratis, de iureiurando ab uxore, cum pro marito intercedit, praestando, aliisque similibus cogitemus. Sed in publicis etiam negotiis nimium esse iuratae promissionis vsum, ex ingenti sacramentorum in adeundis muneribus praestandorum numero plura exempla, si ad regulam supra propositam accurate examinentur, demonstrant. Neque minus in altera iurisiurandi specie, quae veritatis demonstrandae causa comparata est, peccatur. Nam litigantibus in eo sibi inuicem deferendo nimiam dari licentiam, optimi cuiusque calculo comprobatur; *) iurisiurandi de credulitate vanitas, si praecepta philosophorum de probabili ei intuleris, clare elucet; *) in locum iurisiurandi calumniae plerisque in casibus alia causae probandae adminicula commode succedere possent; *) iurisiurandi purgatorii quoque

*) v. MALBLANC, l. l. §. 10.

y) v. STEINHAESER *im Flavius vom Eide*, Leipz. 1785. cui tamen, cum iurisiurandi delationem plane proscribendam esse censet, non adsentior. TOEFFER *de probatione per iurisiurandi delationem caute infirmanda*, WIESAND in Programmate adiuncto. Viteb. 1790. aliique plures.

z) v. DIATR. *de iurisiurando credulitatis secundum praecepta philosophorum de probabili iudicium*. Viteb. 1788.

u) quatenus ab eo, qui aduersarium sacramento rogauit, exigitur, ibi praefertim inutile est, ubi leges ad iurisiurandi delationem eos solum admittunt, qui, quod adferunt, ex aliqua parte dederunt probatum. v. MALBLANC, l. l. §. 53. et 90. qui tamen in eo modum excedere mihi vide-

que vsum multi grauissimis de causis damnarunt.^{b)} Sed diutius iusto commorarer, si casus singulos enumerare vellem, in quibus ad factorum dictorumue fidem firmandam religione praeter necessitatem vtuntur. Rectius sane leges nostrae in eo versatae sunt, quod, quem tertio loco posueram, iurisiurandi abusum paene totum sustulerunt, nec *vicariis manibus iurare*, quod moribus Germaniae fieri poterat, facile permittunt. Quo magis optandum esset, ut reliquiae etiam eius consuetudinis, quae hinc inde adhuc supersunt,^{c)} almae fidei conservandae tanquam victimae offerrentur.

Atque sic quidem omnem doctrinae de iureiurando ambitum, quatenus causas contemti inter nos iurisiurandi eo contineri puto, exhaustisse mihi videor. Sapientissimae vero de iureiurando leges ad auctoritatem ei conciliandam nihil valent, nisi animi ciuium pio religionis amore sint pleni. Huic igitur excitando alenoque rerumpublicarum antistes operam diligentissimam nauare debent, quod tamen consilium haud alia ratione feliciter ipsis succedet, ac si scholis coetibusque sacris tales praeficiant viros, qui et ingenio valent, ad semina virtutis, quae in cuiusuis animo alte reposita sunt, elicienda, & ipsi sensu pietatis vero ita imbuti sunt, vt sermo eorum ac institutio ad audientium mentes facile possit descendere.

videtur, quod iusiurandum calumniae *more superfluum* adpellat. Quid? si leges istud non aliter praestandum esse statuerent, nisi cum aduersarius, cui iusiurandum de vniuersa causa delatum esset, temerariae litis suspicione mota, deferentem calumniam antea iurare, diserte postulare. Sic enim et calumniandi libidini obices ponerentur, et abusus religionis euitaretur.

- b) v. idem, §. 110. vbi plures, qui in simili sententia sunt, adducuntur.
 c) v. MALBLANC, l. l. §. 94.

ULB Halle

004 334 728

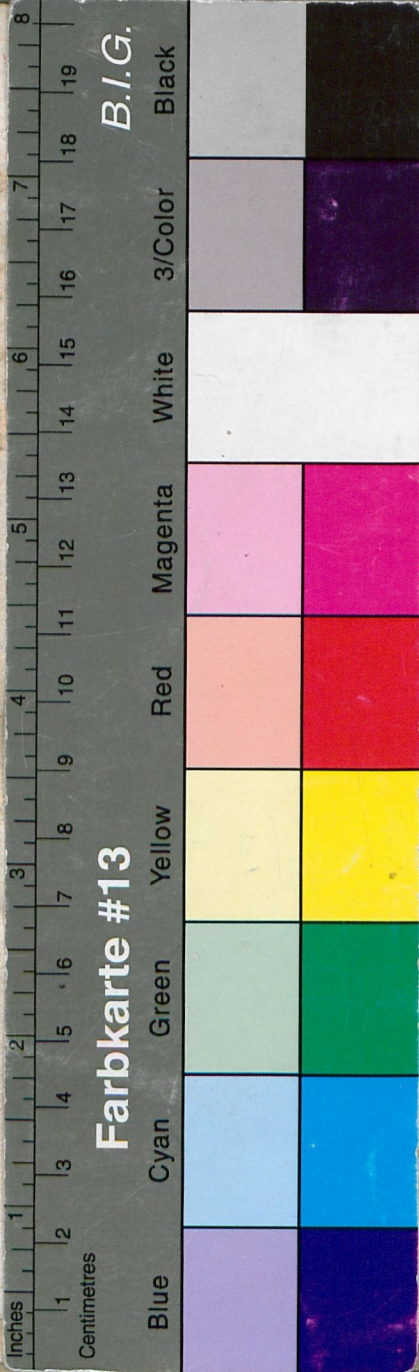
3

A
86

1798 7/6
DE
CAVSIS CONTEMPTI IVRISIVRANDI

ILLVSTRIS
IVRECONSULTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE
CAROLO CHRISTIANO
KOHLSCHVTTTER

IVRIS VTRIVSQVE DOCTORE

A. D. III. APRIL. MDCCXCII.

H. L. Q. C.

DISSERET

AVCTOR
IOANNES SAMVEL IVNGHANS

MISNENSIS SAXO.

VITEBERGAE,
LITTERIS ADAMI CHRISTIANI CHARISII.